

ADOLESCENTI (kateheza)

Mnogi problemi općenitog značenja, posebno na društveno-kulturnoj razini, koji se ponajviše pripisuju mladosti, odnose se, barem svojim početnim očitovanjima i nastankom, također i na razdoblje adolescencije. Ipak su bolje uočeni i izraženi u mladosti, na što upućujemo i čitatelja (→ mladi).

1. Prijelazno stanje

1. Adolescencija je temeljna dob čovjekova razvoja. Granice te dobi mogu biti nestalne i obuhvaćati cjelokupni prijelaz od djetinjstva do odrasle dobi. Ipak, obično se govori o adolescenciji kao o najbujnijem trenutku fizičkog, razumskog i osjećajnog dozrijevanja: približno od 15. do 17. godine.

Može se prihvatiti da je preduvjet od kojega polazi rel. odgoj spontano uvjerenje adolescenta da život vrijedi živjeti i da je od odlučujuće važnosti napor za odgonetavanje smisla života.

2. Adolescencija uostalom nudi učestala i tipična obilježja, posebno na području unutar-njeg, dakako i rel. dozrijevanja, koja se mogu sažeti u zahtjev za preustrojtvom osobnosti.

Adolescent (= a.) traži vrednote koje su sposobne snažno zahvatiti, oduševiti i zaokupiti njegove sile. Rel. dimenzija može tu imati veoma važnu ulogu; objašnjava pojavu krize i napuštanje vjere, kao i adolescentska obraćenja, koja nose u sebi emotivnu, strastvenu i u isto vrijeme nestalnu energiju.

Ista težnja prema radikalizmu čini a. nemirnim, štoviše nezadovoljnim svojim iskustvom vjere. Ili je otkriva u privlačnim iskustvima ili je napušta zbog drugih poticaja, često osjećajnih, malo-pomalo i političkih i profesionalnih.

U svakom slučaju to je kritično razdoblje, u kojem se očituje snažno smanjenje prakticiranja vjere, provjere vjere, tihog i bučnog opiranja prema Crkvi kao instituciji i njezinim predstavnicima.

To je međutim i vrijeme možda grčevitog, ali živog i mučnog traženja. Stoga religiozno iskustvo ostaje važan oslonac: i sama se Crkva može promatrati kao povlašteno mjesto suočavanja i određivanja vlastitog identiteta.

II. Odgojne uvjetovanosti

1. *Organizacijsko načelo k. adolescenata.* Ima pokušaja da se na jedinstven i usklađen način tumači odgoj a. u vjeri. Uvijek prosvjetljujuće djeluje priziv → J. Colomba na ustrojstvenu ulogu koju vjera nudi oblikovanju osobnosti. „A. neće primiti bilo kakvu istinu, tj. ona neće ući u njegov osobni život ako nije povezana sa životnim poletom koji ga potiče da iz-

građuje svoju osobnost.“ Zanimljivi su i napori za obilježavanje vjere a. I sam Colomb pokušava dati opću shemu tumačenja (usp. *Kateheza životnih dobi*, str. 76 sl.).

Svakako je razumljiva važnost k. usklađene s procesom adolescentove osobne identifikacije. Riječ je o izgradnji osobnosti pozivajući se na unutrašnje poticaje oblikovane vjerom; i tome dosljedno, o ukorjenjenju glavnih crta osobe na osi vjere.

Vjera se potvrđuje i u početku nameće adolescentovoj pažnji po doprinosu koji on od nje predviđa za vlastiti rast i identitet.

2. *Procesi dozrijevanja u vjeri.* Proučava ih se pomoću, često rasvjetljujućeg, doprinosa antropoloških znanosti. Važno je:

– Ponovno usvajanje rel. smisla: postavlja se dakle pitanje osjetljivosti za rel. iskustvo koje će naći odjek u adolescentovu srcu i biti prihvaćeno. Riječ je o tome da se uzdrma mirna „laička“ sigurnost današnjeg a., da ga se učini barem osjetljivim na rel. datost i na značenje koje nudi za njegov život. To podrazumijeva vjeru koja je sposobna govoriti njegovu iskustvu na djelotvoran i poticajan način te mu može otkriti obzorja i perspektive vrijedne razmišljanja.

– Dozrijevanje za pounutrašnjenje: odlučujući doprinos rel. odgoju smješten je u srcu samog a. Riječ je o tome da se stvori prijelaz od primljene k izabranoj vjeri, od religioznog ponašanja do stava koji će vjerom prožeti i nadahnuti život.

– Vrednovati težnju za beskonačnošću: na području razuma vjera se potvrđuje kao traženje konačnog smisla, objedinjujuće i konačne motivacije. Na adolescentnoj razini predstavlja se kao izgrađivanje osobnog identiteta, koji se temelji na apsolutnoj vrednoti, prihvaćenoj često s potpunom radikalnošću.

3. *Odgojna područja.* Postoji, ukratko, unutarne dozrijevanje u vjeri koje treba pratiti. Postoje i konkretni preduvjeti koje treba unaprijed pripremiti da bi se to postiglo. Općenito se može reći da a. traži okolnosti i mjesta za suočavanje također i zato da bi provjerio i jasno izrazio svoj vjernički identitet.

Najviše se udaljuje od obitelji. Škola mu nudi prvu i temeljnu sredinu u kojoj može stvarati

ti prijateljstva i uspostavljati najrazličitije odnose. → r. n. vodi izravno do susreta s → religioznim iskustvom.

Složniji je i izazovniji odnos sa zajednicom vjernika. Ponajviše ga na to potiču udruženja ili spontane skupine koje tu nalaze potporu i hranu. U odnosu prema njima a. već stvara važan izbor, uključujući se ili ne uključujući se u njih.

Koji put okolnost sakramenta → potvrde vodi uključenju u posebno uređenje skupine i potiče određeni hod u vjeri. U zadnje se vrijeme nastoji pomaknuti naviše dob za podjeljivanje sakramenta potvrde i ide se za tim da se postigne susljednost u skladu s odgojem. Pokrizmantičke su skupine pripadničke skupine, prilično vezane uz osobnost animatora koji ih potiče i prati.

Razni pokreti mladih pokušavaju uvesti a. u svoje iskustvo. Nude mu dakle poseban i dosta razrađen postupak ljudskog i rel. odgoja. Prijedlog se znatno razlikuje unutar svakog pokreta.

4. *Upute crkvenog učiteljstva*. One većinom ne prave razliku između a. i mladih. Sinoda iz 1977. radije upotrebljava općeniti izraz „mladi naraštaji“ (→ mladi). Rijetko spominje a. *Catechesi tradendae* izravno im posvećuje jedan član (br. 38) s izrazito odgojnim uputama.

U Italiji je nedavno objavljen katekizam za a. *Io ho scelto voi*. Tu se ocrta pažljivo razrađena tipologija (usp. Uvod). Zanimljive su predložene teme. Posebnu pažnju zaslužuje struktura svakog poglavlja „koje se može svesti na kategoriju suočavanja i susreta: život, sa svojim pitanjima i zahtjevnim iščekivanjima, uspoređuje se prvo s narodom Božjim Starog zavjeta u zajedničkom traženju punog svjetla; zatim se susreće s Isusom Kristom bilo u povijesnim svjedočanstvima NZ bilo u živim znakovima crkvene zajednice. Taj hod završava kat. sintezom koja se otvara izričaj u vjere i molitvi“ (Uvod).

Sastav katekizma pruža tako primjeren putokaz.

III. Ishod adolescentova dozrijevanja u vjeri

1. *Kritičko-razumska dimenzija*. Razumska dimenzija vlastite vjere predstavlja osjetljiv i neosporan momenat. Vjera ima svoj jezik i svo-

ju razložnost. Jezik kojim se koristi, posebno u toj dobi, više je aluzivno-simbolički nego logičko-diskurzivan: u velikoj je mjeri dakle alternativan jeziku znanosti i filozofije.

Razumnost obilježava više njezina egzistencijalna vjerodostojnost nego izvedbena strogost. Ipak je važno da a. prihvati osobniji izričaj vjere koji može dovesti također i do ponovnog preustrojstva vjere.

2. *Osjećajna dimenzija*. Kritička je svijest činjenica koja označava tu dob, ali za a. je važnija osjećajna razina. Oduševljenje, oznaka adolescencije, sastoji se upravo u jedinstvenoj i u kasnijim razdobljima neponovljivoj sposobnosti da svako iskustvo ispuni snažnim osjećajnim nabojem. Činjenice, situacije, prijedlozi mogu a. oduševiti i zanijeti.

Ne treba prikrivati popratne opasnosti. Ako čuvstvenost promatramo kao potvrdu čina koji je u službi njegova uspjeha ili neuspjeha, postupci a. su osjećajno nabijeni zato jer on većinom tu predskazuje svoj uspjeh ili neuspjeh. Odgojni čin nastoji preoblikovati čuvstveno-iskustvo u osjećajnu puninu, potičući stvaranje jedne ili više životnih perspektiva koje će moći polarizirati unutarnja previranja.

3. *Moralno zalaganje*. Važnim se očituje također i stvarno moralno zalaganje, makar nije povlašteno mjerilo djelatno ostvarenje perspektiva koje se otvaraju adolescenciji. Može se prihvatiti da se a. igra svojim djelovanjem, da se vježba.

Cilj ostaje uočavanje nekih životnih perspektiva; moralno zalaganje u osnovi ide za tim da ih pounutrašnji; dakle da shvati uzvišenost ljudskog dostojanstva, uzvišenog i proslavljenog Božjim darom u Kristu.

4. *Otvaranje prema zajednici*. Zahtjev za okupljanjem, koji se snažno osjeća u prvoj adolescenciji, postupno se rješava snagom temeljnog suočavanja i stvaranja životnih ideala.

U tom smislu skupina kojoj pripada ili s njom podržava odnos nudi poticaje i uvjete za kojima a. teži. Crkvena je zajednica, i prema najnovijim ispitivanjima, povlašteno mjesto traženja osobnog identiteta.

Adolescentovo dozrijevanje odvija se snagom pounutrašnjevanja i poosobljenja vrednota: teži dakle izradi jednog plana iz vlastitih pobuda,

kojemu je ipak neophodna određena potvrda skupine. Trebalo bi osim toga voditi više računa o važnosti koju za samu skupinu predstavlja činjenica da je ona živi dio šireg zajedničkog iskustva. A. i mladi mogu u tome naslutiti perspektive sveopćeg značenja.

Tu se dakle otvara prostor za prenošenje prvih spoznaja i najživljih adolescentskih osjećaja na pozadinu potpune ljudske odgovornosti i solidarnosti.

IV. Otvoreni problemi

Mnogostruki i otvoreni problemi s obzirom na k. adolescenata mogu se svrstati oko naznačenih područja.

– Treba podupirati odgovorno uključivanje u zajedničko područje pomažući postupno pomicanje adolescentova interesa od obiteljskog prema društvenom području.

– Istodobno je neophodno odgajati za postupno dozrijevanje u vjeri, slijedeći unutarnje procese: ispravno vrednovanje antropoloških znanosti ostaje i poticaj i problem.

– Ukazali smo i na pravce kojima se treba usmjeriti adolescentovo religiozno dozrijevanje. Tako se može lako naslutiti poteškoća oko ispravnog i uravnoteženog usklađivanja mnogostrukih čimbenika u tom procesu.

U tom smislu a. predstavlja povlašteno mjesto suočavanja i provjere za čitavu crkvenu k.

Bibliografija

„Il Catechismo dei ragazzi 2: „Io ho scelto voi“, Roma, CEI, 1982; J. AUDINET, „Catechesi degli adolescenti“, Roma, Ed. Paoline, 1966; P. BRAIDO (izd.), „Educare“, sv. III, Zürich, Pas-Verlag, 1964; J. COLOMB, „Al servizio della fede“, Leumann-Torino, LDC, 1970 (djelomican hrv. prijevod: „Kateheza životnih dobi“, Zagreb, KSC, 21981); C. DUPERRAY, „Dieu et l'adolescent“ Lyon, Chalet, 1963; T. GARCIA REGIDOR, „Objetivos basicos para una catequesis de adolescences“, u: „Sinite“ 23(1982)71, 349–61; „Educare gli adolescenti“, u: „Note di pastorale giovanile“ 11(1977)7, 6–72; „Giovani e preghiera“, isto 16 (1982)3, 4–45; „Jeunes 1979: une foi sans repères“, u: „Documents service adolescence“ 14(1979)27, 13–20; M. LE SAUX, „l'educazione alla preghiera nella catechesi“, u: „Concilium“ 18 (1982) 9, 94–107; E. RODRIGUEZ, „Adolescentes; experiencia humana y mensaje cristiano“, Salamanca, Sigüeme, 1971; R. TONELLI, „Pastorale giovanile oggi“, Roma, LAS, 1984; Z. TRENTI, „Giovani e proposta cristiana“, Leumann-Torino, LDC, 1985.

ZELINDO TRENTI